

РОЛЬ ПРОСТОРОВОЇ СЕМАНТИКИ В КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЇ АНГЛОМОВНОЇ ТОРГОВЕЛЬНОЇ СФЕРИ

Гудзовата Сабіна Вікторівна,
*аспірантка кафедри англійської філології
та лінгводидактики
Запорізького національного університету
hudzovata.sabina@gmail.com
orcid.org/0000-0003-3235-0235*

Мета. Встановлення принципів концептуалізації абстрактних торговельних відносин засобами одиниць із просторовою семантикою.

Методи. Метод семантичного аналізу використовувався для виділення просторових семантем; метод контекстуального аналізу застосовувався для визначення актуалізації просторових семантичних компонентів у синтаксичних пропозиціях. Встановлення метафоричних аспектів об'єктивації торгівлі та її компонентів було уможливлено застосуванням методу інтерпретації.

Результати. Вертикальна вісь, як фізична система відліку та когнітивний архетип, відіграє значну роль в об'єктивації торговельної сфери. На мовному рівні це реалізується із застосуванням просторових прийменників *up, down*, а також дієслів, семантика яких передбачає вертикальний рух. Концептуалізація торговельної сфери відносно горизонтальної системи відліку передбачає певну її метафоричну об'єктивацію. Горизонтальна шкала має певні точки відліку, що санкціонує вживання таких виразів, як *take over, move ahead, lag behind*. Ведення торговельних відносин усвідомлюється як рух уперед, тоді як перешкоди осмислюються як те, що відштовхує назад.

Висновки. Абстрактні торговельні процеси та відношення між суб'єктами, залучених до торговельних відносин, осмислюються відповідно до вже наявного досвіду концептуалізації просторових відносин між фізичними об'єктами. Збільшення (наприклад, ціни) усвідомлюється як стрибок, підйом вгору, тоді як зменшення концептуалізується як падіння донизу. Перебіг торговельних відносин об'єктивованих у свідомості як рух уперед, тоді як дія перешкод осмислюється як відштовхування назад. Абстрактний концепт TRADE осмислюється як фізичний об'єкт, який має певні кордони, може розширювати власні межі, а його компоненти можуть об'єднуватися мітками. Такі результати вказують на високий ступінь метафоричності об'єктивації аналізованої сфери, а тому перспективним вбачається дослідження особливостей об'єктивації торговельної сфери в контексті теорії концептуальної метафори.

Ключові слова: вертикальна вісь, горизонтальна вісь, прийменник, система відліку, трактор.

THE ROLE OF SPATIAL SEMANTICS IN THE CONCEPTUALIZATION OF THE ENGLISH-LANGUAGE COMMERCIAL SPHERE

Hudzovata Sabina Viktorivna,
*Postgraduate Student at the Department
of English Philology and Linguistics
Zaporizhzhia National University
hudzovata.sabina@gmail.com
orcid.org/0000-0003-3235-0235*

Goal. Establishing the principles of conceptualization of abstract trade relations by means of lexical units with spatial semantics.

Methods. The method of semantic analysis was used to highlight spatial semantics; the method of contextual analysis was used to determine the actualization of spatial semantic components in syntactic propositions. Establishing the metaphorical aspects of the objectification of trade and its components was made possible by the application of the interpretation method.

The results. The vertical axis, as a physical reference system and a cognitive archetype, plays a significant role in the objectification of the commercial sphere. At the language level, this is realized with the use of spatial prepositions *up*, *down*, as well as verbs whose semantics imply vertical movement. The conceptualization of the trade sphere relative to the horizontal frame of reference implies a certain metaphorical objectification of it. The horizontal scale has certain points of reference, which authorizes the use of such expressions as *take over*, *move ahead*, *lag behind*. Conducting trade relations is understood as moving forward, while obstacles are interpreted as pushing back.

Conclusions. Abstract trade processes and relations between subjects involved in trade relations are understood by the existing experience of conceptualizing spatial relations between physical objects. An increase (for example, in price) is perceived as a jump, an upward movement, while a decrease is conceptualized as a downward fall. The course of trade relations is objectified in the mind as moving forward, while obstacles are understood as pushes back. The abstract concept of TRADE is interpreted as a physical object that can expand its borders, and its components can be connected by bridges. Such results indicate a high degree of metaphoricality of the objectification of the analyzed sphere, and therefore the study of the peculiarities of the objectification of the trade sphere in the context of the theory of conceptual metaphor is considered promising.

Key words: vertical axis, horizontal axis, preposition, frame of reference, trajectory.

1. Вступ

Простір є однією з універсальних та основоположних категорій людської свідомості, який, за визначенням Е. Канта, є апіорною формою мислення чи, на думку Г. Лейбніца, вродженою ідеєю. Відповідно до когнітивного постулату шаблони мислення та концептуалізації дійсності відображаються в організації мовної системи, зокрема її семантичному просторі та синтаксичній організації (Evans, 2006: 40). Безперечно, простір виступає певною лінгвістичною і навіть філософською універсалією, дослідженню переліку яких присвячена чимала низка робіт (Li, 2002). Одним із перших дослідників, який розглядав простір не лише як форму існування матерії чи філософську категорію, але і як лінгвістичну та когнітивну універсалію, був Л. Талмі (Talmy, 1975). У подальшому роль простору в категоризації дійсності досліджувалась у контексті теорії лінгвістичної відносності (Whorf, 2012).

Варто зауважити, що просторова семантика – це досить обширна теорія, яка охоплює два основні напрями:

а) дослідження ролі прийменників у концептуалізації просторових відношень та їх екстраполяцію для концептуалізації абстрактних явищ (Lakoff, 1987; Taylor, 2003; Степаненко, 2015).

б) дослідження семантики самостійних частин мови, яка концептуалізує більш складні абстрактні ідеї через просторові семантики (Tyler, 2001; Goddard, 2002; Levinson, 2003; Pourcel, 2005; Пилипак, 2018).

Однак, попри чималий інтерес до дослідження ролі простору в концептуалізації знань про соціальні явища, досі немає вичерпних робіт, які б розглядали його роль в об'єктивації англійської торговельної сфери. Зважаючи на її досить велике значення в житті сучасного розвинутого суспільства та разом із тим на її динамічний і змінний характер, подане дослідження є актуальним.

Метою праці є встановлення принципів концептуалізації абстрактних торговельних відносин засобами одиниць із просторовою семантикою. Відповідно до мети вбачається за потрібне виконання таких **завдань**: визначення основних понять теорії просторової семантики; висвітлення особливостей концептуалізації торговельної сфери відносно вертикальної осі координат; характеризування об'єктивації торговельних відносин у горизонтальній системі відліку.

Реалізація поставленої мети передбачала відповідний алгоритм застосування лінгвістичних **методів**: метод семантичного аналізу – для виділення просторових семантем; метод контекстуального аналізу – для визначення актуалізації просторових семантичних компонентів у синтаксичних пропозиціях; метод інтерпретації – для встановлення метафоричних аспектів об'єктивації торгівлі та її компонентів.

2. Основні поняття теорії просторової семантики

Теорія просторової семантики описує особливості концептуалізації абстрактних ідей та відношень у контексті фізичних просторових взаємодій. До основних просторових категорій, які зустрічаються в більшості досліджень, належать траєктор / фігура (*trajector / figure*), орієнтир / фон (*landmark / ground*), система відліку (*frame of reference*), регіон (*region*), шлях (*path*), напрям (*direction*) і рух (*motion*) (Zlatev, 2007: 327). Траєктор у гештальт-психології іменується терміном «фігура» (*figure*) (Levinson, 2003) або терміном «референт», під яким розуміється об'єкт, який займає ключове місце у висловлюванні «щось є десь». Під терміном орієнтир розуміється об'єкт, відносно якого осмислюється положення чи рух траєктора. Орієнтир також відомий під назвами «фон» і «релятум» (Levinson, 2003). Система відліку виступає свого роду віссю координат або точкою спостереження (Zlatev, 2007).

Регіон визначається як «певна конфігурація простору відносно орієнтира» (Zlatev, 2007). Тобто регіоном виступає певне місце, тоді як орієнтиром є певний об'єкт, що його займає.

Наведемо приклад: *The director is in front of the office building in the main square*. У фокусі уваги в цьому реченні перебуває *the director*, який виступає підметом речення, а в контексті просторової семантики – траєктором. Орієнтиром виступає *office building*, відносно чого сприймається положення траєктора, а регіоном – *main square*. Точка спостереження представлена стороннім спостерігачем, який констатує локацію траєктора.

Під «шляхом» розуміють траєкторію руху траєктора відносно орієнтира, і він нерозривно пов'язаний із просторовою категорією «напрямок», оскільки рух завжди має векторний характер. Наприклад, *He was moving across the city in the direction of his office*.

Власне просторова категорія рух є комплексною та має траєктор, тобто суб'єкт руху (*He*), напрям (вектор – *in the direction of his office*), шлях (траєкторію – *across the city*), орієнтир (відносно чого цей рух осмислюється – *office*; систему відліку (може бути не вказаним прямо, але матися на увазі опосередковано – *street*) та регіон (місце, де розташований орієнтир – *city*).

Таким чином, маємо підсумувати, що рух є найбільш комплексною категорією, до якої входять усі інші категорії просторової семантики. Власне концепція просторової семантики є дієвою не лише для опису локації чи зміни положення фізичних тіл відносно одне одного, але й для концептуалізації більш загальних абстрактних відношень у суспільстві, включно з торговельною сферою.

3. Концептуалізація торговельної сфери відносно горизонтальної та вертикальної осей координат

Концептуалізація торговельної сфери відносно вертикальної осі включає в себе просторові прикметники (*up* і *down*), а також дієслова, семантика яких передбачає вертикальний рух. Вважаємо за потрібне зупинитися більш детально саме на останньому. Проаналізуємо кілька контекстів.

The sharp uptick in new jobs created last month didn't spark a jump in wages (US stocks rally). Концептуалізація збільшення платні відбувається відносно вертикальної осі координат завдяки використанню дієслова *jump*, тобто кількість (грошей) метафорично осмислюється як жива істота, яка може стрибати.

Single-family housing starts jumped 11.6% to 1.129 million, and the rate for units in buildings with five units rose 8.6% to 377 thousand (Trading economics). Семантика дієслів *jump*, *rise* вказує на те, що зростання показників об'єктивується як рух вгору вздовж вертикальної осі.

Bitcoin's price skyrocketed in a strong rally above the \$71,000 threshold ahead of its much-anticipated fourth halving (Will the upcoming Bitcoin halving).

Семантика дієслова *skyrocket* вказує на об'єктивацію домену PRICE відносно горизонтальної системи координат, тоді як лексема *threshold* виражає наявність на ній певних порогових значень, що вказує на те, що збільшення ціни осмислюється відносно фізичного набору висоти.

Oil & Gas, Industrials and Healthcare sectors led shares higher while losses in the Electronic Equipment, Aerospace & Defense and Oil & Gas Producers sectors led shares lower (France stocks mixed). *Crocs (NASDAQ:CROX) stock fell more than 3% in Tuesday's session after a note from Piper Sandler suggested the brand is losing favor with teens* (Crocs stock drops). Схожими виступають вищезазначені приклади, де ціна акцій осмислюється як фізичний об'єкт, який можна підняти догори чи опустити вниз або який може самостійно впасти.

Tesla stock dips following Reuters report, but Elon Musk dismisses article claims (Tesla stock dips). Наведений приклад демонструє осмислення зменшення акцій як рух уздовж вертикальної осі донизу, що виражається дієсловом *dip*. Вертикальна опозиція також спостерігається у двох таких пропозиціях: *The steel manufacturer is looking to expand its upstream activities by investing in iron ore mining operations. The Volkswagen downstream activities include marketing its cars to consumers and providing after-sales services* (Sketch Engine).

Отже, вертикальна вісь, як фізична система відліку та когнітивний архетип, відіграє значну роль в об'єктивації торговельної сфери. Не менш важливою також є і горизонтальна вісь.

Концептуалізація відношень у торговельній сфері відносно горизонтальної осі включає в себе як фразові дієслова з прийменниками *in/into, out/off, through*, так і прийменники *forward/ ahead, back/backwards, behind*, які потрапляють до фокусу цього дослідження, оскільки їх значення «вперед» і «назад» відповідно метафорично не переосмислюється у виразах, до яких вони входять.

Було виявлено, що *forward* у торговельному контексті найчастіше вживається в колокаціях з дієсловами: *move, push, go, lead, propel, carry*. Наприклад:

The board moved forward with the negotiations to finalize the agreement.

The new trade policy aims to push exports forward by providing incentives to local manufacturers (Sketch Engine).

Іншими прикладами можуть слугувати:

The economic forecast indicates positive growth, positioning us ahead of competitors in global trade.

We're taking proactive measures to get ahead of potential trade barriers and regulatory changes (Sketch Engine).

Лексеми *back/backwards, behind* входять найчастіше до таких колокацій: *go back, pull back, step back, push back, lag behind, move backwards, fall backwards*. Наприклад:

The company had to pull back from international markets due to regulatory challenges.

Our sales team is stepping back to reassess our trade strategy for the upcoming fiscal year.

We can't afford to lag behind our competitors in adopting new trade technologies (Sketch Engine).

Окремо також варто розглянути дієслова, семантика яких виражає горизонтальний рух. Наприклад:

It's threatening a faster pace of inflation as the number of people entering the labor market, or the participation rate, jumped (US stocks rally).

Наведений контекст демонструє, що інфляція осмислюється як суб'єкт, який може ходити, а тому її швидкість характеризується темпом, тобто швидкістю руху вздовж горизонтальної осі. Іншими прикладами, що засвідчують концептуалізацію відношень у торговельній сфері, є такі вирази:

– **meeting halfway**: *During the negotiations, both parties were willing to meet halfway by reducing tariffs on goods as well as increasing the selling price;*

– **building bridges**: *The trade delegation from the EU focused on building bridges with emerging markets and establishing strategic partnerships with local businesses;*

– **crossing borders**: *The CEO's strategy involved crossing borders to enter new markets and diversify its customer base, leading to increased international trade opportunities;*

- **expanding horizons:** *The 2023 government's initiative aimed at expanding horizons for small businesses by providing access to international trade fairs and networking events;*
- **navigating common ground:** *Despite initial differences, both parties successfully navigated common ground by focusing on shared economic goals and mutual benefits (English Corpora).*

Зазначені контексти доводять, що відносини між суб'єктами торгівлі концептуалізуються в горизонтальній площині та метафорично усвідомлюються як відносини між фізичними об'єктами, кордони яких можна розширити, перетнути, між якими можна збудувати мости. Сам процес торговельних переговорів осмислюється як шлях.

Таким чином, концептуалізація торговельної сфери відносно горизонтальної системи відліку передбачає її метафоричну об'єктивацію. Горизонтальна шкала має певні точки відліку, що санкціонує вживання таких виразів, як *take over, move ahead, lag behind*. Ведення торговельних відносин усвідомлюється як рух уперед, тоді як перешкоди осмислюються як те, що відштовхує назад.

4. Висновки

Абстрактні торговельні процеси та відношення між суб'єктами, залученими до торговельних відносин, осмислюються відповідно до вже наявного досвіду концептуалізації просторових відносин між фізичними об'єктами. Збільшення (наприклад, ціни) усвідомлюється як стрибок, підйом вгору, тоді як зменшення концептуалізується як падіння донизу. Перебіг торговельних відносин об'єктивованих у свідомості як рух уперед, тоді як дія перешкод осмислюється як відштовхування назад. Абстрактний концепт TRADE осмислюється як фізичний об'єкт, який має певні кордони, може розширювати власні межі, а його компоненти можуть об'єднуватися містками. Такі результати вказують на високий ступінь метафоричності об'єктивації аналізованої сфери, а тому **перспективним** вбачається дослідження особливостей об'єктивації торговельної сфери в контексті теорії концептуальної метафори.

Література:

1. Пилипак В. П. Егоцентрична семантична опозиція 'там' – 'тут' та її вираження в українській мові : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Вінниця, 2018. 259 с.
2. Степаненко М. І. Семантична диференціація просторових прийменників. *Мовознавство*. 2015. № 3. С. 63–73.
3. Crocs stock drops as Piper Sandler's survey shows brand is losing favor with teens. URL: investing.com/news/stock-market-news/crocs-stock-drops-as-piper-sandlers-survey-shows-brand-is-losing-favor-with-teens-432SI-3371706.
4. English – Corpora (EC). URL: <https://www.english-corpora.org/>.
5. Evans V. *Cognitive linguistics: An Introduction*. Edinburgh: Edinburgh University Press, 2006. 830 p.
6. France stocks mixed at close of trade; CAC 40 down 0.86%. URL: <https://www.investing.com/news/stock-market-news/france-stocks-mixed-at-close-of-trade-cac-40-down-086-3371743>.
7. Goddard C. On and on: Verbal explications for a polysemic network. *Cognitive Linguistics*. Berlin, 2002. V. 13. P. 277–294.
8. Lakoff G. *Women, fire, and dangerous things: What categories reveal about the mind*. Chicago : University of Chicago Press, 1987. 632 p.
9. Levinson S. C. *Space in language and cognition: Explorations in cognitive diversity*. Cambridge : Cambridge University Press, 2003. 389 p.
10. Li C., Gleitman L. Turning the tables: language and spatial reasoning. *Cognition*. Amsterdam, 2002. V. 83. P. 265–294.
11. Pourcel S. S. *Relativism in the linguistic representation and cognitive conceptualization of motion events across verb-framed and satellite-framed languages*. Durham: University of Durham, 2005. 232 p.
12. Sketch Engine. URL: <https://www.sketchengine.eu/>.
13. Talmy L. Force dynamics in language and thought. *Chicago Linguistic Society*. Chicago, 1985. V. 2. P. 293–337.
14. Taylor J. R. *Cognitive models of polysemy* / ed. by B. Nerlich, Z. Todd, V. Herman, D. D. Clarke. *Polysemy: flexible patterns of meaning in mind and language*. Berlin : Mouton de Gruyter, 2003. P. 31–48.

15. Tesla stock dips following Reuters report, but Elon Musk dismisses article claims. URL: <https://www.investing.com/news/stock-market-news/tesla-stock-dips-following-reuters-report-but-elon-musk-dismisses-article-claims-3367957>.
16. Trading economics. URL: <https://tradingeconomics.com/united-states/housing-starts>.
17. Tyler A., Evans V. Reconsidering prepositional polysemy networks: the case of over. *Language*. New York, 2001. V. 77. P. 724–765.
18. US stocks rally as strong jobs report bolsters soft landing bets. URL: <https://www.investing.com/>.
19. Whorf B. L. Language, thought, and reality: selected writings of Benjamin Lee Whorf, John B. Carroll, Stephen C. Levinson, Penny Lee. Cambridge: The MIT Press, 2012. 424 p.
20. Will the upcoming Bitcoin halving be a sell-the-news event? URL: <https://www.investing.com/news/cryptocurrency-news/will-the-upcoming-bitcoin-halving-be-a-sellthenews-event-3371067>.
21. Zlatev J. Spatial semantics. *The Oxford Handbook of Cognitive Linguistics*. Oxford, 2007. P. 318–350.

References:

1. Pylypak, V.P. (2018). Ehotsentrychna semantychna opozytsiia ‘tam’ – ‘tut’ ta yii vyrazhennia v ukrainskii movi. [Egocentric semantic opposition “there” – “here” and its expression in the Ukrainian language]. Synopsis diss. Cand. Of Phil. Sciences: 10.02.01. Vinnitsa. 20 p. [in Ukrainian].
2. Stepanenko, M.I. (2015). Semantychna dyferentsiatsiia prostorovykh pryimennykiv. [Semantic differentiation of spatial prepositions]. *Movoznavstvo*, 3 [in Ukrainian].
3. Crocs stock drops as Piper Sandler's survey shows brand is losing favor with teens. URL: [investing.com/news/stock-market-news/crocs-stock-drops-as-piper-sanders-survey-shows-brand-is-losing-favor-with-teens-432SI-3371706](https://www.investing.com/news/stock-market-news/crocs-stock-drops-as-piper-sanders-survey-shows-brand-is-losing-favor-with-teens-432SI-3371706).
4. English – Corpora (EC). URL: <https://www.english-corpora.org/>.
5. Evans, V. (2006). *Cognitive linguistics: An Introduction*. Edingburgh: Edinburgh University Press, 830 p.
6. France stocks mixed at close of trade; CAC 40 down 0.86%. URL: <https://www.investing.com/news/stock-market-news/france-stocks-mixed-at-close-of-trade-cac-40-down-086-3371743>.
7. Goddard, C. (2002). On and on: Verbal explications for a polysemic network. *Cognitive Linguistics*, 13. Berlin.
8. Lakoff, G. (1987). *Women, fire, and dangerous things: What categories reveal about the mind*. Chicago: University of Chicago Press, 632 p.
9. Levinson, S.C. (2003). *Space in language and cognition: Explorations in cognitive diversity*. Cambridge : Cambridge University Press, 389 p.
10. Li, C., Gleitman, L. (2002). Turning the tables: language and spatial reasoning. *Cognition*, 83. Amsterdam.
11. Pourcel, S.S. (2005). Relativism in the linguistic representation and cognitive conceptualization of motion events across verb-framed and satellite-framed languages. Durham: University of Durham, 232 p.
12. Sketch Engine. URL: <https://www.sketchengine.eu/>.
13. Talmy, L. (1985). Force dynamics in language and thought. *Chicago Linguistic Society*, 2. Chicago.
14. Taylor, J.R. (2003). Cognitive models of polysemy. In B. Nerlich, Z. Todd, V. Herman, D.D. Clarke (eds). *Polysemy: flexible patterns of meaning in mind and language*. Berlin : Mouton de Gruyter.
15. Tesla stock dips following Reuters report, but Elon Musk dismisses article claims. URL: <https://www.investing.com/news/stock-market-news/tesla-stock-dips-following-reuters-report-but-elon-musk-dismisses-article-claims-3367957>.
16. Trading economics. URL: <https://tradingeconomics.com/united-states/housing-starts>.
17. Tyler, A., Evans, V. (2001). Reconsidering prepositional polysemy networks: the case of over. *Language*, 77. New York.
18. US stocks rally as strong jobs report bolsters soft landing bets. URL: <https://www.investing.com/>.
19. Whorf, B.L. (2012). *Language, thought, and reality: selected writings of Benjamin Lee Whorf, John B. Carroll, Stephen C. Levinson, Penny Lee*. Cambridge: The MIT Press, 424 p.
20. Will the upcoming Bitcoin halving be a sell-the-news event? URL: <https://www.investing.com/news/cryptocurrency-news/will-the-upcoming-bitcoin-halving-be-a-sellthenews-event-3371067>.
21. Zlatev, J. (2007). Spatial semantics. *The Oxford Handbook of Cognitive Linguistics*. Oxford.

Стаття надійшла до редакції 29.04.2024
The article was received 29 April 2024